

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ตำบลวังทอง
อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
Extension of Quality Off-season Longan Production of Farmers in Wangthong
Sub-district, Mueang Kam Phaengphet District, Kamphaengphet Province

ปภาพินน์ เมาก้าย (Paphapin Maogaiy)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)²
จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตลำไยนอกฤดู 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะ การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร 3) วิเคราะห์ปัจจัยด้านการได้รับช่องทางและวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และ 4) วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ประชากร คือ เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู ตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 225 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ตัวอย่าง จำนวน 144 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 57.61 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 10.39 ปี ใช้สารโซเดียมคลอไรด์ในการกระตุ้นให้ลำไยออกดอก เดือน มิถุนายน โดยการฉีดพ่น ไม่มีการตัดแต่งข้อผล เก็บเกี่ยวผลผลิตเดือน ธันวาคม ขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง 2) เกษตรกรมีปัญหาด้าน เศรษฐกิจและสังคมในระดับมาก โดยเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดระเบียบและมีมาตรฐานควบคุมการซื้อขายผลผลิต 3) ปัจจัยเกี่ยวกับการได้รับช่องทาง และวิธีการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านรูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม และรูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน 4) แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ได้แก่ (1) การทำแปลงสาธิตร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ (2) การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ (3) การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างเครือข่าย และ (4) บูรณาการหน่วยงานภาคีสนับสนุนองค์ความรู้ปัจจัยการผลิต และการบริการอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การเชื่อมโยงตลาด ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

คำสำคัญ การผลิตลำไยนอกฤดู การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริม ลำไยคุณภาพ

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail paphapin197@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general conditions and off-season longan production conditions 2) problems and suggestion in off-season quality longan production of farmers the importance and needs for quality production standard certification 3) analyze factors affected in receiving the channels and agricultural extension methods in good agricultural practice of the farmers and 4) the analysis of extension guidelines in off-season quality longan production of farmers. The population was 225 off-season longan production farmers in Wangthong sub-district, Mueang Kam Phaengphet district, Kam Phaengphet province. The sample size of 144 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through random sampling method. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using descriptive statistics and multiple regression analysis. The results of the research found that 1) farmers were male with the average age of 57.61 years old, completed primary school education, had the experience for off-season longan production of 10.39 years, used Sodium Chlorate in inducing the longan flowers in June through spraying with no fruit spikes trimming, harvested the products in December, and sold through middlepersons. 2) Farmers faced with the problems regarding economic and social issues at the high level. They suggested for related agencies to come organize and control the standard of product purchasing. 3) The factors related to receiving channels and agricultural extension methods of Off-season longan that have and affecting farmers on good agricultural practices including to knowlage, group methods and mass medthod. 4) The extension guidelines of quality Off-seasond longan production were such as (1) the creation of demonstrative crop with the local farmers (2) extension of Off-season longan production according to Good Agricultural Practice (3) the agricultural group gathering for network creation and (4) incorporated alliance agencies to give continuous support on knowlage, production factors, and service, supported the accessibility to the funding source, connected the market, along with developing cooperative network and creating the group strength.

Keywords: Off-season longan production, Good agricultural practice, Extension, Longan quality

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ลำไย เป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมีมูลค่าการส่งออกที่สำคัญเป็นอันดับ 2 รองจากทุเรียน ในปี 2565 ไทยเป็นผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ของโลก โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญคือ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนาม (สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร, 2565) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการส่งออกลำไย ได้แก่ มาตรการการนำเข้าของประเทศที่เป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทย ที่มีมาตรการสุขอนามัย กำหนดมาตรฐานความปลอดภัย ไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีเกินกว่ากำหนด รวมทั้งการขึ้นทะเบียนห้องปฏิบัติการที่ใช้ตรวจสอบระบบความปลอดภัยทางด้านอาหารเพื่อการส่งออก จะต้องได้รับการรับรอง (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565)

ประเทศไทยมีแหล่งแหล่งปลูกลำไยที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย จันทบุรี และพะเยา ในปัจจุบันการผลิตลำไยเพื่อการส่งออกของเกษตรกรยังคงประสบปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาผลผลิตไม่ได้คุณภาพ ต้นทุนการผลิตสูง สภาพอากาศ ไม่เอื้ออำนวยต่อการออกดอกและติดผล ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ดังนั้นเกษตรกรผู้ปลูกลำไยและผู้ประกอบการจะต้องผลิตลำไยให้ได้ปริมาณและคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ผลโตสม่ำเสมอ สีสวย ต้นทุนการผลิตต่ำ และไม่มีสารเคมีตกค้าง เพราะฉะนั้นจำเป็นจะต้องมีองค์ความรู้ ประสบการณ์ เทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสมในการผลิตจึงจะสามารถแข่งขันในตลาดการค้าเสรีต่อไป

ในปี 2565 ตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ปลูกลำไย 2,111 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกำแพงเพชร, 2565) เกษตรกรส่วนใหญ่ผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อแก้ไขปัญหาผลผลิตลำไยล้นตลาดในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม (ในฤดู) และจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น แต่การผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรตำบลวังทอง ยังพบปัญหา คือ เกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการแปลง ใช้น้ำและสารเคมีไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ต้นลำไยมีการออกดอกและติดผลไม่สม่ำเสมอ พบการระบาดของแมลงศัตรูพืช คือ เพลี้ยแป้ง ซึ่งมีผลต่อการส่งออกผลผลิตตลอดจนไม่มีตลาดรับซื้อในพื้นที่และด้วยเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมาก จึงเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลด้านการเกษตร เกษตรกรจึงมักเรียนรู้วิธีการหรือศึกษาแนวทางในการกำจัดศัตรูพืชจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยคาดเดาจากประสบการณ์ที่เกษตรกรได้พบเจอ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการเกษตรกับเกษตรกรแปลงใกล้เคียง ซึ่งข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่เกษตรกรมีอาจไม่เพียงพอหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นเกษตรกรจำเป็นจะต้องมีแหล่งข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักวิชาการ เพื่อนำมาผสมผสานกับองค์ความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทพื้นที่ของตนเองในกระบวนการผลิตลำไยนอกฤดู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการศึกษาการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหา ความรู้ การปฏิบัติและแนวทางการแก้ไขปัญหาการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรในพื้นที่ สามารถยกระดับความรู้ความสามารถในการผลิตลำไยนอกฤดูเพื่อการส่งออก ภาครัฐสามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ที่ส่งผลให้เกษตรกรผู้ผลิตได้รับผลตอบแทนที่ดีขึ้น และเป็นสิ่งจำเป็นมากในการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการหารูปแบบการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร เพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

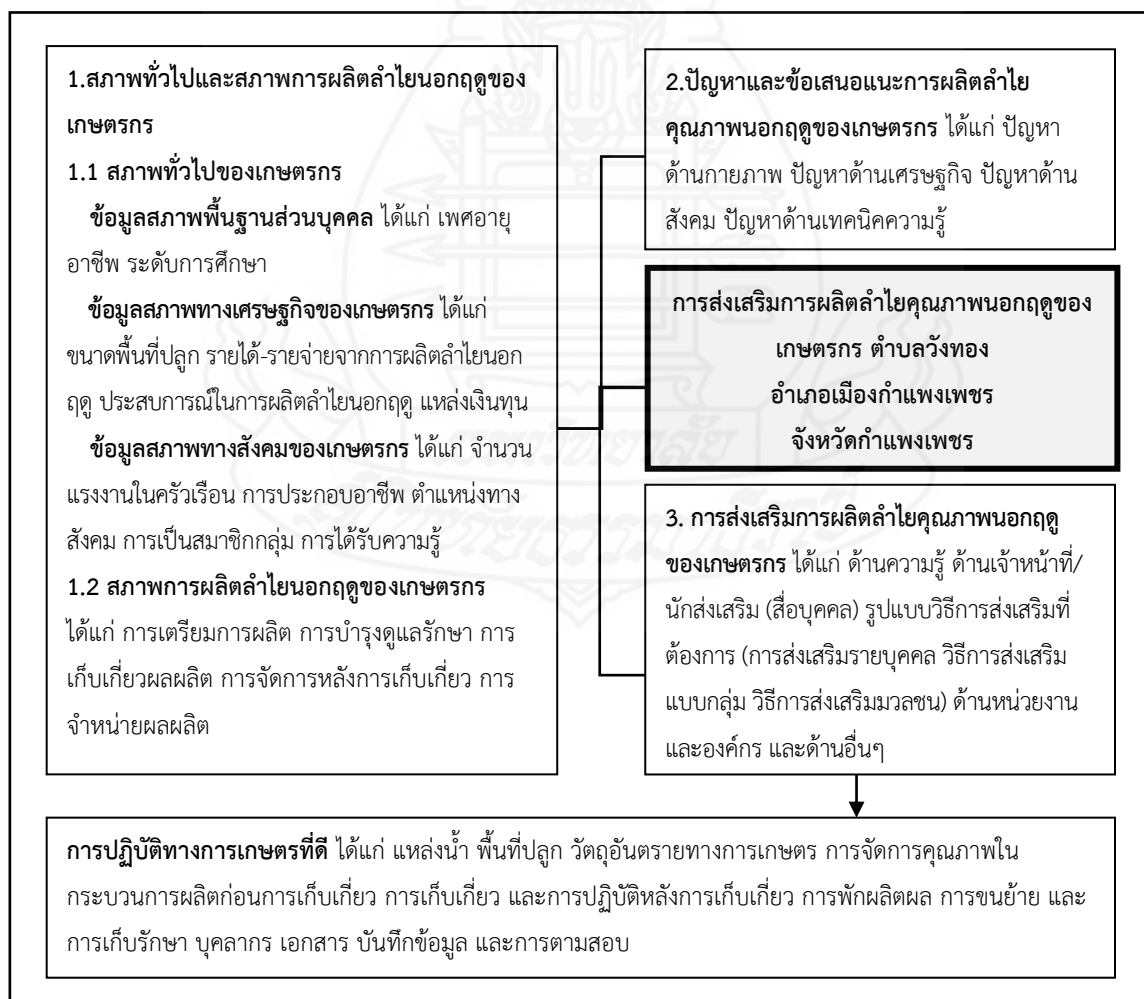
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการได้รับช่องทางและวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านการได้รับช่องทางและวิธีการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเจ้าหน้าที่/นักส่งเสริม (สื่อบุคคล) รูปแบบวิธีการส่งเสริมที่ต้องการ (การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมมวลชน) ด้านหน่วยงานและองค์กร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี พ.ศ. 2565 - 2566 ปี จำนวน 225 ราย มีพื้นที่ปลูกลำไย 2,111 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกำแพงเพชร, 2566) เป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาเรื่องคุณภาพและราคา ซึ่งถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามานะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความสำคัญและการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพของเกษตรกร ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร และตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการ การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงในเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.98 และตรวจสอบความเที่ยง (reliability consistency) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.850 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.900 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.910 จากนั้นจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง เดือน มิถุนายน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบจับคู่ (paired t-test) การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เชื่อมโยงเข้าสู่ตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำผลการวิจัยจากตอนที่ 1 ถึง ตอนที่ 4 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นภาพโมเดลการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูสำหรับเกษตรกร

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและสภาพการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร

เกษตรกร ร้อยละ 60.4 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 57.61 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.07 คน ขนาดพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 10.58 ไร่ ลักษณะการถือครองที่ดิน ร้อยละ 93.1 เป็นที่ของตนเอง มีรายได้และรายจ่ายจากการผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 14,379.47 บาท/ไร่ และ 5,596.03 บาท/ไร่ ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 10.39 ปี ร้อยละ 77.8 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร ร้อยละ 31.9 และ 27.8 มีแหล่งเงินทุนจากพ่อค้า (ล้ง) และกองทุนหมู่บ้าน ตามลำดับ

เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ปลูกลำไยสายพันธุ์อีดอ สภาพพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ลาดเอียงน้อยกว่า 15% ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินลูกรัง ระยะห่างในการปลูก 8x8 เมตร สารเคมีที่ใช้ฉีดพ่นเพื่อเร่งการออกดอก คือ โซเดียมคลอไรด์ ช่วงเวลาที่ใช้สารเพื่อเร่งการออกดอกคือ เดือนมิถุนายน จำนวนรุ่นการผลิต 1 รุ่น มีสระน้ำ ให้น้ำโดยระบบใช้สปริงเกอร์ มีการใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ทางดิน มีการฉีดพ่นสารเคมีทางใบ กำจัดวัชพืชโดยใช้เครื่องตัดหญ้าแบบสะพาย พบการระบาดของแมลงศัตรูพืชส่วนใหญ่คือเพลี้ยแป้ง การระบาดของโรคลำไยจากโรคดำ มีการใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ส่วนใหญ่ร้อยละ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

63.9 ไม่มีการตัดแต่งข้อผลลำไยกรณีที่ได้ผลตก เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนธันวาคม เก็บเกี่ยวโดยใช้คนงานจากล่าง หลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งลำไยให้บางเท่านั้น ลักษณะการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่แบบบรรจุตะกร้าขาว ขนาด 13 กิโลกรัม และ 25 กิโลกรัม ขายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง ราคาเฉลี่ย 20.96 บาท/กิโลกรัม

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ปัญหา ในภาพรวมของเกษตรกรมีปัญหายอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) โดยประเด็นที่เกษตรกรเห็นว่าพบปัญหา มากที่สุด 2 ประเด็นคือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.41) ได้แก่ ราคาปัจจัยการผลิตสูง ราคาและผลตอบแทนการผลิต ลำไยนอกฤดูที่ไม่เป็นไปตามคุณภาพสินค้า และไม่มีการประกันราคาจากหน่วยงานรัฐ ส่วนปัญหาทางด้านสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.25) ได้แก่ ไม่มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อวางแผนการผลิต และต่อรองราคาสินค้า ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและ เอกชน ส่วนประเด็นที่พบปัญหามาก 2 ประเด็น คือ ปัญหาด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.32) ได้แก่ ปริมาณฝน ความชื้นในอากาศ ที่เหมาะสม แหล่งน้ำ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ และสภาพดินไม่เหมาะสม ขาดความอุดมสมบูรณ์ ด้านเทคนิคความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.30) ได้แก่ เทคนิคและวิธีการชักนำให้ลำไยออกดอกนอกฤดูโดยใช้สารคลอเรต ปัญหาเรื่องการดูแล การจัดการศัตรูพืชที่ เหมาะสม ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังคงรอหน่วยงานรัฐ ช่วยส่งเสริมและให้การสนับสนุนต่อไป ประเด็นปัญหาแต่ละด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร (n = 144)

ปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร	ระดับของปัญหา		
	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1. ด้านกายภาพ	3.32	0.667	ปานกลาง
2. ด้านเศรษฐกิจ	4.41	0.713	มากที่สุด
3. ด้านสังคม	4.25	0.833	มากที่สุด
4. ด้านเทคนิค/ความรู้	3.30	1.204	ปานกลาง
รวม	3.79	0.674	มาก

การแปลผล 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

ข้อเสนอแนะปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ปัญหาด้านราคาการซื้อขายผลผลิตไม่ เป็นไปตามคุณภาพสินค้า เนื่องจากในพื้นที่ไม่มีพ่อค้าหรือล้งรับซื้อผลผลิต ทำให้มีพ่อค้าจากต่างถิ่นเข้ามารับซื้อ และมีการคู้ ราคาภายในกลุ่มพ่อค้าทำให้การรับซื้อเป็นการซื้อเหมาราคาเดียว การไม่มีการประกันราคาสินค้าทำให้ราคาไม่แน่นอน สภาพภูมิอากาศในแต่ละปีที่แตกต่างกัน มีผลต่อการจัดการคุณภาพตั้งแต่เริ่มต้น ปัญหาด้านแหล่งเงินทุน สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การหาความสัมพันธ์ ระหว่างค่าเฉลี่ยกับตัวแปรปัจจัยด้านการได้รับช่องทางและวิธีการส่งเสริมการเกษตร (ตัวแปร อิสระ) กับค่าเฉลี่ยตัวแปรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ตัวแปรตาม) เพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ด้านความรู้ (X_1) ด้านเจ้าหน้าที่/นักส่งเสริม (สื่อบุคคล) (X_2) รูปแบบวิธีการส่งเสริมที่ต้องการ (การส่งเสริมรายบุคคล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

(X_3) การส่งเสริมแบบกลุ่ม(X_4) การส่งเสริมมวลชน (X_5) ด้านหน่วยงานและองค์กร (X_6) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ด้วยวิธี Enter รายละเอียดตาม ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู

n = 144

ตัวแปร	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
1. ด้านความรู้ (X_1)	0.222	0.107	0.174	2.072	0.040*
2. ด้านเจ้าหน้าที่/นักส่งเสริม (สื่อบุคคล) (X_2)	-0.115	0.083	-0.120	1.392	0.166
3. รูปแบบวิธีการส่งเสริมที่ต้องการ					
3.1 การส่งเสริมรายบุคคล (X_3)	-0.029	0.062	-0.038	0.464	0.643
3.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม (X_4)	0.781	0.070	0.747	10.267	0.000*
3.3 การส่งเสริมมวลชน (X_5)	-0.205	0.058	-0.329	3.557	0.001*
4. ด้านหน่วยงานและองค์กร (X_6)	-0.026	0.042	-0.049	0.617	0.538
ค่าคงที่	2.519	0.168		14.959	0.000

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y) โดยกำหนดตัวแปรอิสระเป็นการได้รับช่องทาง และวิธีการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู ได้แก่ ด้านความรู้ (X_1) ด้านเจ้าหน้าที่/นักส่งเสริม (สื่อบุคคล) (X_2) รูปแบบวิธีการส่งเสริมที่ต้องการ (การส่งเสริมรายบุคคล (X_3) การส่งเสริมแบบกลุ่ม (X_4) การส่งเสริมมวลชน (X_5) ด้านหน่วยงานและองค์กร (X_6) พบว่า มีตัวแปรจำนวน 3 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้ (X_1) รูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (X_4) และ รูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (X_5) โดยสร้างเป็นสมการในการทำนายได้ดังนี้

$$1) \text{ สมการ } \hat{Y} = 2.519 + 0.222 (X_1) + 0.781 (X_4) - 0.205 (X_5)$$

$$2) \text{ สมการมาตรฐาน } \hat{Z} = 0.174 (X_1) + 0.747 (X_4) - 0.329 (X_5)$$

$$R = 0.727^a \quad R^2 = 0.529 \quad SEE = 0.438 \quad F = 25.632 \quad p \text{ value} < 0.05$$

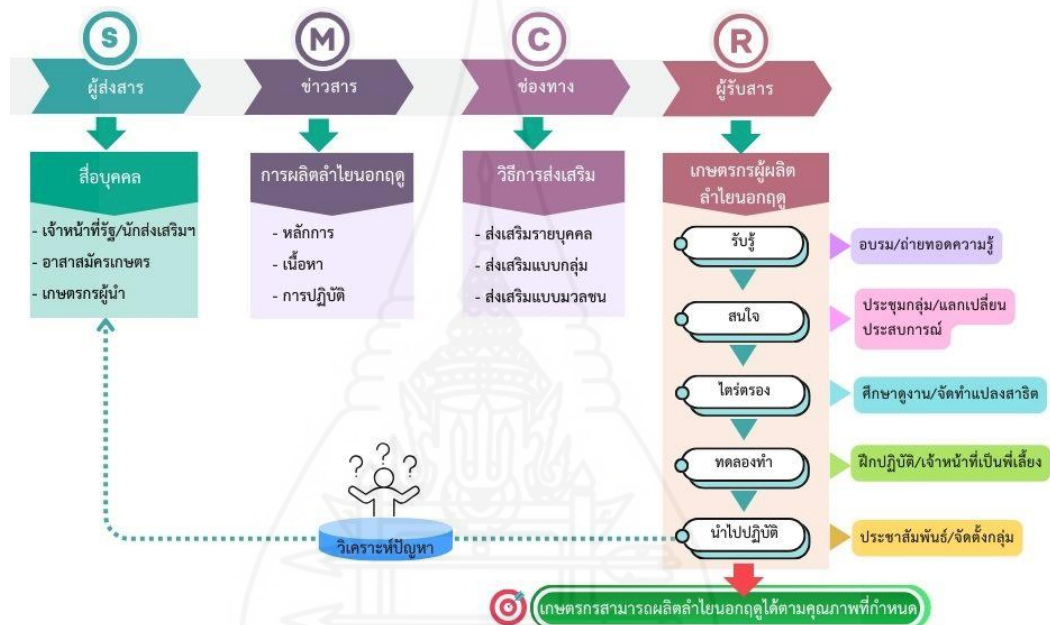
สรุปได้ว่า การได้รับช่องทาง และวิธีการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู มีปัจจัยด้านความรู้ ด้านรูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มและด้านรูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยปัจจัยด้านความรู้ (X_1) และด้านรูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (X_4) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรได้รับความรู้ (X_1) และได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่ม (X_4) เพิ่มขึ้น มีผลให้ การผลิตลำไยนอกฤดูตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนปัจจัยด้านรูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (X_5) มีผลความสัมพันธ์ในเชิงลบ กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบมวลชน (X_5) เพิ่มขึ้น มีผลให้การผลิตลำไยนอกฤดูตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีก็จะมีแนวโน้มลดลง โดยสมการนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Y) ได้ ร้อยละ 52.9 ($R^2 = 0.529$)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

4. การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัย มาทำการสังเคราะห์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ได้แก่ ทฤษฎี SMCR ของเบอร์โล และทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมของเอเวอร์เรต เอ็ม. โรเจอร์ส ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร กำหนดเป็นแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร

จากภาพที่1 กรอบแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองกระบวนการสื่อสารของเบอร์โล (David K. Berlo) ที่เรียกว่าทฤษฎี SMCR ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Source : S) คือ นักส่งเสริมทำงานโดยบูรณาการ ประสานงานร่วมกับบุคคล กลุ่มบุคคลจากหน่วยงานราชการ/เอกชน/เกษตรกรต้นแบบและมีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสมง่ายต่อระดับการรับรู้ของผู้รับสารหรือเกษตรกรเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบูรณาการร่วมกับภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสร้างการรับรู้สู่เกษตรกร ผ่านการฝึกอบรม

2. ข่าวสาร (Message: M) คือ องค์ความรู้ที่เกษตรกรต้องการ หรือจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ และมาตรฐาน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักวิชาการในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู เทคนิคและวิธีการชักนำให้ลำไยออกดอกนอกฤดูโดยใช้สารคลอเรต การจัดการศัตรูพืชให้ถูกต้อง เหมาะสมโดยวิธีผสมผสาน (IPM) และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)

3. ช่องทางการสื่อสาร (Channel: C) ซึ่งมีรูปแบบวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการ แบ่งเป็น การส่งเสริมรายบุคคล ได้แก่ การเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่นา การติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ การส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้แก่ การสาธิต การทัศน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ศึกษาดูงาน และการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่ สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ โบรชัวร์ และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

4. ผู้รับสาร (Receiver: R) คือ เกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ใช้กระบวนการยอมรับของโรเจอร์ (Everett M. Roger) 5 ขั้นตอน เพื่อสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วม และโน้มน้าวให้เกษตรกรเกิดการยอมรับองค์ความรู้เรื่องการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และตัดสินใจนำไปปฏิบัติต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพทั่วไปของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.4) อายุเฉลี่ย 57.61 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 67.4) ซึ่งสอดคล้องกับเฉลิมพร ลำน้อย (2558, น.48) เนื่องจากการผลิตลำไยของเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 10.58 ไร่ ซึ่งถือว่าค่อนข้างมาก และต้องใช้แรงงานในการผลิต สอดคล้องกับนฤมล กันหา (2564, น.60) แต่แตกต่างในด้านเพศและอายุกับ จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2559, น.49) เนื่องจากการผลิตลำไยต้องใช้แรงงานเพื่อการผลิตส่วนใหญ่จึงเป็นเพศชาย เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตลำไยนอกฤดู เฉลี่ย 155,214.72 บาท/ปี เนื่องจากต้นลำไยมีอายุเฉลี่ย 14.56 ปี เกษตรกรมีประสบการณ์การผลิตลำไยนอกฤดู เฉลี่ยอยู่ที่ 10.56 ปี เมื่อนำอายุต้นลำไยกับประสบการณ์ของเกษตรกรมารวมกันจึงทำให้รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรค่อนข้างสูง แตกต่างกับ การันต์ กันใหม่ (2562, น.60) แหล่งเงินทุนของเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากพ่อค้า/ล้ง สอดคล้องกับบุหงา จินตวานิชสกุล (2561, น.65) แตกต่างกับหนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.81) เนื่องจากเกษตรกรมองว่าการนำเงินของพ่อค้า/ล้ง มาลงทุนก่อนเป็นหลักประกันในการรับซื้อสินค้าที่แน่นอน เกษตรกร ร้อยละ 77.8 ไม่มีการรวมกลุ่มอาชีพเนื่องจากสภาพพื้นที่ การใช้ชีวิตประจำวันไม่มีการอาศัยในกลุ่มชุมชน สอดคล้องกับนฤมล กันหา (2564, น.63)

2) สภาพการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ปลูกลำไย สายพันธุ์ อีตดอ ระยะ 8×8 เมตร ลักษณะดินปลูกเป็นดินลูกรัง สอดคล้องกับ เฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.56) เนื่องจากเป็นสายพันธุ์ที่กรมส่งเสริมแนะนำเป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตได้ดี ทนแล้ง ทนน้ำดีปานกลาง ให้ผลผลิต เฉลี่ย 680.35 กิโลกรัม/ไร่ มีระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ (ร้อยละ 95.1) และเกษตรกรมีสระน้ำ (ร้อยละ 97.9) เป็นของตนเอง เนื่องจากการผลิตลำไยนอกฤดูมีความจำเป็นต้องใช้น้ำให้เพียงพอหลังการราดสาร และเพื่อความสะดวกต่อการให้น้ำในพื้นที่ที่ค่อนข้างกว้าง แตกต่างกับ เมวิกา นางแล (2561, น.53) เกษตรกรเร่งการออกดอกของลำไยโดยการฉีดพ่นสารโซเดียมคลอไรด์ เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำกว่าการใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ แตกต่างกับสายสุนีย์ สายวังกิจ (2558, น.68) ช่วงเวลาที่ใช้สารเพื่อเร่งการออกดอกส่วนใหญ่ คือ เดือนมิถุนายน เก็บเกี่ยวธันวาคม ลักษณะการขายลำไย เกษตรกรจะขายผ่านพ่อค้าคนกลาง (ร้อยละ 91.7) ในลักษณะผลสด บรรจุตะกร้าขาว (ร้อยละ 91.7) เนื่องจากในพื้นที่ไม่มีล้งหรือแหล่งรับซื้อผลผลิต พ่อค้าคนกลางจะเป็นผู้รับซื้อและไปส่งถึงแตกต่างกับ เมวิกา นางแล (2561, น.56)

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ปัญหาในการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.41) และสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.25) ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งปัญหาด้านเศรษฐกิจคือ ปัจจัยการผลิตราคาแพง ราคาการซื้อขายผลผลิตไม่เป็นไปตามคุณภาพสินค้า (ชื่อเหมา) สอดคล้องกับ จันทร์เพ็ญ จำรงค์ (2558, น.100) ขาดแหล่งรับซื้อนอกฤดูในพื้นที่แตกต่างกับ สายสุนีย์ สายวังกิจ 2558, น.19) เนื่องจากในพื้นที่เป็นแหล่งผลิตที่ไม่ใหญ่เมื่อเทียบกับทางเชียงใหม่และลำพูน จากปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อแรงจูงใจในการผลิตลำไยคุณภาพ ปัญหาด้านการวางแผนการผลิต การรวมกลุ่มผลิตลำไยนอกฤดู ส่งผลให้การจัดการขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ และด้านรูปแบบการส่งเสริมแบบกลุ่ม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เมื่อเกษตรกรได้รับความรู้ใหม่ จะเป็นการจัดทำแปลงเรียนรู้และแปลงต้นแบบการผลิตลำไยนอกฤดู ขั้นตอนและกระบวนการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู ช่องทางในการจัดจำหน่ายและการจัดการสินค้า และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) พี่ช วมถึงการส่งเสริมแบบกลุ่ม ส่งผลให้การผลิตลำไยนอกฤดูเพื่อให้ได้คุณภาพตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย

4.) การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร คือ นักส่งเสริมทำงานบูรณาการ ประสานงานร่วมกับบุคคล กลุ่มบุคคลจากหน่วยงานราชการ/เอกชน/เกษตรกรต้นแบบ เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสม ง่ายต่อระดับการรับรู้ของผู้รับสารหรือเกษตรกรเป้าหมาย เป็นองค์ความรู้ที่เกษตรกรต้องการ หรือจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน ผ่านช่องทางการสื่อสาร ซึ่งมีรูปแบบวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการ แบ่งเป็น การส่งเสริมรายบุคคล ได้แก่ การเยี่ยมเยียนที่บ้านหรือไร่ การติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ การส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้แก่ การสาธิต การทัศนศึกษาดูงาน และการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่ สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ โบรชัวร์ และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ผ่านกระบวนการยอมรับเพื่อสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วม และโน้มน้าวให้เกษตรกรเกิดการยอมรับองค์ความรู้เรื่องการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดู และตัดสินใจนำไปปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางให้แก่ผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

1) จากการวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังมีบทบาทน้อยมากในการเป็นแหล่งความรู้ให้เกษตรกร ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ในช่วงเวลาที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของเกษตรกร ในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยประสาน และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทาง วิธีการส่งเสริม ทั้งทางด้านความรู้การผลิตลำไย คุณภาพนอกฤดู และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเลือกใช้วิธีการส่งเสริมที่เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกร ได้แก่ การสาธิต การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และการส่งเสริมโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ โบรชัวร์

3) ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมากในการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิต และขายผลผลิต ส่งผลให้การต่อรองราคาสินค้ากับพ่อค้าคนกลางทำได้ยาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อที่จะสามารถดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนาการผลิตของเกษตรกรให้มีคุณภาพและพัฒนาขึ้น

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากพ่อค้าคนกลาง เพื่อเป็นหลักประกันในการขายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากไม่มีแหล่งรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ ดังนั้นจึงควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมในด้านการเชื่อมโยงตลาดของสินค้า ให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด เพื่อจูงใจเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น รวมถึงสามารถผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาด

2) จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในด้านโครงการงบประมาณ นโยบายด้านการตลาดที่มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกร เช่น การควบคุมราคา การประกันราคา และการสนับสนุนงบประมาณในการผลิตลำไยนอกฤดู ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

3) ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรในพื้นที่ได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่ม (การจัดทำแปลงสาธิต) ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้ผลผลิตลำไยนอกฤดูคุณภาพมาตรฐาน เพื่อเป็นที่ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมฝึกปฏิบัติ เรียนรู้จากการทำจริง พร้อมทั้งติดตามตรวจสอบการปฏิบัติของเกษตรกรเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อแนะนำและเผยแพร่ความรู้ด้านความก้าวหน้าทางวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป กำหนดได้เป็น 4 เรื่อง ดังนี้

2.1 ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่สูงอายุ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานในแปลง จึงควรมีศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ให้เกิดความมั่นคง และยั่งยืน

2.2 ผลการวิจัยพบว่าต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรค่อนข้างสูง จึงควรมีศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทนระหว่างการผลิตลำไยแบบไม่ใช้เทคโนโลยี และแบบใช้เทคโนโลยีเพื่อผลิตลำไยคุณภาพ (การปลูกลำไยระบบชิด การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินหรือปุ๋ยสั่งตัด การปรับปรุงบำรุงดินโดยอินทรีย์วัตถุ การผลิตลำไยออกนอกฤดู จัดการโรคและแมลงลำไยโดยวิธีผสมผสาน (IPM) การตัดแต่งข้อผลลำไย การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) /อินทรีย์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

2.3 ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่ม หรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร จึงควรศึกษาแนวทางในการรวมกลุ่มเกษตรกร และพัฒนาเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์การผลิตลำไยคุณภาพระหว่างเกษตรกร

2.4 ศึกษาเปรียบเทียบการผลิตลำไยของเกษตรกรทั่วไปและเกษตรกรผู้เชี่ยวชาญ

เอกสารอ้างอิง

- การันต์ กันโหม. (2562). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก, (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐพงษ์ วงศ์สายแก้ว. (2564). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอสอง จังหวัดแพร่, (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นฤมล กันหา. (2564). แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ในอำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บุหงา จินดาวานิชสกุล. (2561). แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู., (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เมวิกา นางแล. (2561). การส่งเสริมการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอบ้านดง, (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- โยธิน ทองจรัส. (2564). การผลิตลำไยของเกษตรกรให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในอำเภอยางตลาด จังหวัดชัยภูมิ, (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สายสุนีย์ สายวังกิจ. (2558). การตัดสินใจผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน, (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกำแพงเพชร. (2565). แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2561-2565.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565). คู่ค้า. เข้าถึงได้จาก chrome-extension://efaidnbmnnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://xn--42ca1c5gh2k.com/wp-content/uploads/2022/08/wiekhraahsthaankaarnsinkhaaphuumiphaakh_eduuenkrkdaakhm_2565_0.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2567
- หนึ่งฤทัย กองนาค. (2561). แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร, (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.